

Ștefan OPREA

Toamna teatrală la Botoșani

Rareori se întâmplă ca deschiderea stagiunii teatrale să capete dimensiunile unui eveniment cultural. Iată însă că la Botoșani se întâmplă așa ceva cu o regularitate care tinde să devină tradiție: pentru al patrulea an consecutiv „toamna teatrală” începe cu **Zilele Teatrului „Mihai Eminescu”**. Timp de șase zile, publicul botoșănean este invitat să participe la un complex de manifestări ce dau măsura și temperatura vieții teatrale a orașului. Ediția din această toamnă (25–30 septembrie) a antrenat, pe lângă forțele proprii ale Teatrului „Mihai Eminescu”, câteva instituții înrudite: Teatrul de copii și tineret „Vasilache”, Liceul de Artă, Muzeul județean, Asociația culturală „Amfiteatru 2006” și a avut ca invitați două teatre vecine: Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași (cu spectacolul *Uciderea lui Gonzago* de Nedialko Iordanov, în regia georgianului Andro Enukidze) și Teatrul Tineretului din Piatra Neamț (care a adus la Botoșani, înainte de a o prezenta la sediul propriu, premiera spectacolului *Herr Paul* de Tankred Dorst, în regia lui Radu Afrim și scenografia Iuliane Vâlsan). Aceste două spectacole, împreună cu premiera teatrului-gazdă – *Viforul* – de Delavrancea, în regia lui Marius Rogojinschi și scenografia lui Mihai Pastramagiu, au constituit nucleul „Zilelor...”, în jurul căruia s-au grupat celelalte manifestări, desfășurate în spații neconvenționale: Pietonalul Unirii (promenada botoșănenilor), Parcul „Mihai Eminescu”, Biserica „Sfântul Gheorghe”, Muzeul județean ș.a. Teatrul-gazdă și-a prezentat cu acest prilej majoritatea spectacolelor pe care le are pe afiș: *Ivan Turbincă*, *Trei surori*, *Apus de soare*, *Fluturii*, *Amadeus*, *Buzunarul cu pâine*, iar Teatrul „Vasilache” a oferit copiilor *Povestiri de buzunar*, *Fata babei și fata moșneagului*, *Păcală în satul lui*.

Mult apreciată, de publicul tânăr mai ales, a fost inițiativa de a i se oferi spectacole de altădată cu piese importante din dramaturgia românească, la Mediatecă: două comedii de Caragiale: *O noapte furtunoasă* (regia Sorana Coroamă, 1984, însoțită de un medalion Octavian Cotescu), *Conul Leonida față cu reacțiunea* (regia Sergiu Ionescu, 1985), apoi *Visul unei nopți de iarnă* (regia Dan Necșulea, 1980) și *Titanic vals* (regia Dinu Cernescu, 1992), ambele de Tudor Mușatescu, *Domnișoara Nastasia* de G.M. Zamfirescu (regia Sorana Coroamă, 1976), *Gaițele* de Al. Kirilșescu (regia Nae Cosmescu, 1993) – toate au avut darul de a cultiva interesul publicului tânăr pentru valorile literaturii dramatice naționale și de a-și lărgi orizontul de cunoaștere în ceea ce privește evoluția artei spectacolului.

Există la Botoșani o susținută preocupare vizând cultivarea, în rândul tineretului, a gustului pentru teatru. În liceele municipiului funcționează echipe teatrale îndrumate de actori ai Teatrului și de profesori împătimiti ai acestei arte. Pentru elevi și cu elevii se organizează aici concursuri periodice cu bune rezultate. Așa se explică faptul că sălile Teatrului „M. Eminescu” sunt pline de spectatori tineri la majoritatea spectacolelor. Elevii au fost incluși în programul acestei ediții a „Zilelor...” prin manifestările Liceului de Artă „Ștefan Luchian”.

Dar programul acestei ediții nu s-a rezumat la spectacole. O expoziție de costume și alta de artă plastică, o „Întâlnire cu Enescu”, proiecții de diaporame (Ozolin Dușa), recitaluri muzical-coregrafice au întregit aspectul de eveniment cultural al deschiderii stagiunii teatrale.

Revenind la cele trei spectacole pe care le-am numit *nucleul* acestui complex de manifestări, menționăm buna primire pe care au făcut-o spectatorii celor două

teatre invitate, răsplătind cu generoase aplauze pe actorii ieșeni (dintre care s-au remarcat Emil Coșeru, Ion Sapdaru, Anne-Marie Chertic, Georgeta Burdujan, Octavian Jighirgiu) și pe cei pietreni (mai ales pe Cezar Antal – o excepțională compoziție în rolul titular – și pe Lucreția Mandric).

• Premiera teatrului-gazdă, cu **Viforul** de Delavrancea, face parte dintr-un proiect mai larg, care are ca finalitate prezentarea întregii trilogii a lui Delavrancea. Este inițiativa comună a Teatrului „Mihai Eminescu”, a Complexului Muzeal „Bucovina” din Suceava și a Asociației Culturale „Amfiteatru 2006”, inițiativă susținută financiar de dl. Emil Ursu (directorul Complexului Muzeal) prin intermediul Consiliului Județean Suceava.

Într-un moment în care teatrul istoric pare să nu mai intereseze pe nimeni, când valorile naționale și istoria au ajuns să fie chiar hulite și socotite netrebuitoare, Teatrul din Botoșani își face un program de onoare din a le cultiva. În stagiunea trecută a realizat spectacolul *Apus de soare* pe care l-a prezentat nu numai pe scena proprie, ci și la Cetatea Neamțului și la Biserica „Sfântul Gheorghe”. Prezintă acum *Viforul*, montat mai întâi în spațiul istoric al Cetății Suceava, și urmează a prezenta *Luceafărul*. Este, în acest demers al conducerii teatrului botoșănean, un gest de continuitate și de respect al propriei tradiții; spectatorii mai vârstnici își amintesc desigur că trilogia istorică a lui Delavrancea s-a aflat în repertoriul teatrului cu câteva decenii în urmă, când regizoarea Sorana Coroamă a semnat importante spectacole pe această scenă, realizând apoi un spectacol monumental între zidurile Cetății de scaun de la Suceava. Acum ideea este reluată și realizată de Marius Rogojinschi. Regizorul „a concentrat” textul la ideea excesului de autoritate al lui Ștefăniță-Vodă, la comportamentul lui despot, conferind conflictului dintre el și boierii din Sfatul țării o dimensiune tragică dusă în pragul paroxismului. Au fost înlăturate unele personaje și a fost redusă oratoria specifică autorului. Astfel, spectacolul câștigă în tensiune și dinamism, are momente de reală emoție, dar și unele de destindere (mai puțin realizate artistic însă) prin evoluția unui personaj cabotin – Mogârdici.

Ștefăniță-Vodă, interpretat de Ion Crețescu, e, firește, punctul central și nevralgic al spectacolului. Aproape demonic, orgolios, crud, el dictează, hotărăște, ucide cu sânge rece, și impune voința. Actorul păstrează pe toată durata spectacolului o maximă concentrație interioară, privirile îi sunt arzătoare, gesturile iuți, scurte și tăioase, mișcărilor nervoase. În confruntarea cu *Luca Arbore* e când ironic, când prefăcut, când neiertător; e, de fapt, confruntarea lui cu un trecut de glorie care îl apasă, pe care nu-l poate suporta și de care vrea să se elibereze pentru a fi el însuși. Actorul a înțeles exact această dramă a lui Ștefăniță și o transmite convingător spectatorului. În contrapondere dramatică se află *Arbore*, căruia Florin Aionitoaiei îi conferă demnitate și o vibrație interioară bine dozată. Gina Pătrașcu (*Doamna Tana*) are o distincție scenică remarcabilă, personajul ei contribuind cu inteligență la nuanțarea conflictului și la deznodământ.

În alte roluri (boieri, oșteni etc.): Sorin Ciofu (un *Moghilă* urmându-l cu o detașare suspectă pe Ștefăniță), Cristina Ciofu (agrabilă în travestiul *Irmsky*), Cezar Amitroaiei, Traian Andrii, Ovidiu Ivan, Bogdan Muncaciu, Eduard Sandu, Ciprian Tăbăcaru. Prea mult spațiu i se acordă lui *Mogârdici* (Radu Dragoș) care exagerează mișcarea scenică și emisiile vocale.

Decorul unic, realizat de Mihai Pastramagiu, are rezonanța dramatică necesară: e dominat de culoarea neagră a zidurilor (de fapt, perdele) de pe care privesc, cu o înțelepciune calmă, aproape indiferentă, sfinții, neputincioși parcă în fața zbaterilor umane ce se petrec sub ochii lor.